

دیگری سطور طلا اندازی - صفحه ۱۳ تماماً متن بوقه، موهوری - سب
 میناسازی - سه سرنوح مزدوج مذهب مرصع عالی و شش سر قفصل مذهب
 مرصع که در کتیبه آنها آنها عنوان هر قسمت برخی نوشته شده است.
 ۱۸۴ صفحه ۱ هر صفحه ۱۳ سطر ۱ هر سطر یک بیت = میلیمتر -
 خط نستعلیق نیم دو دانگ خوش - بدون رقم و تاریخ تحریر (قرن
 ۱۳) (شماره ۲۰۰۴)

تعمیمات مانند نسخه پیش

آغاز و پایان متن : مانند نسخه پیش

میرزا ابوالفضل ساوجی در پشت صفحه آخر بخط خود تصدیق
 کرده است که نسخه بخط میرزا رضی تبریزی است .
 بسال ۱۲۹۵ میل فح الله مستوفی کتاب را تقدیم مقلراندهن
 شاه هنگام و بیعودی او کرده است .

(۶۹۴)

دیوان

فدا (میرزا سید سعید اردستانی اصفهانی)

(م . ۱۲۴۳)

باندازه ۱۴۰ x ۲۳۶ - چند مقوای روغنی عالی بوم سسکی
 شاخه و شکوفه نغشی . حاشیه بوم آبیالوئی گل ریزه ، اندرون بوم
 سرخ بونه سوسن نغشی . حاشیه بوم سسکی مذهب - کاغذ تریه
 شکری جدول و کمند زین و تمامی صفحات بین مصراعها نسجه حلکاری
 و دنباله هر قطعه سحر دو لوح کوچک مذهب متفش - نخسین بیت
 هر قطعه و هر جا نام ناصرالدین شاه است بشنگرف یا لاجورد نوشته
 و اطراف آن طلا اندازست - یک سرنوح مزدوج مذهب مرصع عالی

که در کتیبه آن روی بتن زره بسطه ۴ نوشته شده است. - ۸۰ صفحه
 هر صفحه ۱۱ سطر، هر سطر یک بیت ۸۳ سببیمتر - خط نستعلیق
 کتابت جلی عالی - بدون رقم و تاریخ تحریر و یا احتمال قوی به خط میرزا
 محمد حسین کتاب السلطان شیرازی (قرن ۱۳) و از بهترین کتابت های
 او. (شماره ۴۷۷۱)

نسخه ششمین است بر یقصد و غزلیات که تقریباً بطور عموم
 در مدح با بنام ناصرالدین شاه و قطعات استقبال یکی از اشعار سعدی
 است که آن بیت را پشنگرف و لاجورد در صورت هر قصیده یا غزل
 نوشته اند.

آغاز:

« اول دفتر بنام ایزد دانا   صانع و نورددگار و حی و توانا
 « فاتحه نامه نام خالی والا   کتاب رخس احمد و علی شه و مولا»

پایان

« دل بطاعت بد و سر برزه شاد سهار

نا گران سنگ بر آئی و سبکبار آئی »

انتقالی از کتابخانه اندرون.

(۶۷۲)

مثنوی عرفان (۴)

هیرزا محمد منشی کوزه کتاتی

(قرن ۱۳)

باندازه ۱۸۰ × ۲۸۵ - جلد مقوای روغنی عالی بوم طلائی

گل و بوته نقاشی، حاشیه بوم سرخ گل ریزه، اندرون بوم سرخ گل

و بوته مذهب ، حاشیه پارینک مشکلی مذهب - صفحه ۴۴ متن و حاشیه کاغذ متن قطعه اصفهائی آبی ، حاشیه الوان - متن صفحه ها زرقشان عبار و بعضی بوته اندازهی منتفی - سرسخهنا مذهب و عنوانها بزر نوشته نمده - حاشیه ها تماماً حلکاری عالی - در صفحه اول بوته اندازهی مذهب مرصع عالی - هر جا در متن نام شاه است بزر نوشته شده - یک سر لوح مزدوج مذهب مرصع عالی که در کتیبه آن روی متن لاجورد بوته اندازهی « پسمله » نوشته شده - دو صفحه پیش از متن ، متن و حاشیه در متن مذهب منتفی در دو تریج و سرترنج زمینه لاجورد بوته اندازهی بزر نوشته شده است :

« بسم الله العزيز . در سالی که سواکب جهانگشا از مستقر خلافت کبری بعزم تشبیه متمردين خوارزم و الماغنه هرات و اویماقات هزاره و تکه بسرحادات خراسان تهضت فرما و این بنده درگاه عالمیان پناه محمد منشی کوزه کنانی از رکاب امدس مأمور یخدمتی در یزد و اصفهان بود ، این مثنوی در عرض هر جمله روز بمعرض عرض رسید و هو السلطان الاعظم و ملک الملوك عالم مالک رقاب اسم سلطان الخاقین السلطان فتجعلی شاه روح العالمین قناه . » و حاشیه این دو صفحه بوته اندازهی مذهب بیناسازی عالی است - ۶۳ صفحه ، هر صفحه ۹ سطر ، هر سطر یک بیت ۱۰۳ . ۱۰۳ بیلیمتر و یک صفحه بیاض - خط سنعلیق نیم دو دانگ عالی - بدون رفم و تاریخ تحریر (قرن ۱۳) شاید نسخه یخط ناظم مثنوی باشد . شماره ندارد

نام و عنوان این مثنوی اسنوار و شیوا نصربح نشنه ولی مطلب آن مسائل عرفانی است .

آغاز :

« ای دل شوریده سیدائی مکن پیش از این آشوب و رسوائی مکن

پایان :

* تا بدائی ارزیانها سود خویش بازنشناسی زید بهبود خویش *
بسال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و در حاشیه صفحه
دوم مهر او هست.

(۶۷۳)

خاور (حیدرقلی میرزا ابن فتحعلیشاه قاجار)

(۱۲۱۴ - ۵)

باندازه ۱۶۰ x ۲۶۰ - جلد مقوای روغنی عالی بوم زرد گل
و پرند و پروانه نقاشی ، حاشیه بوم عنابی بوته مذهب ، اندرون بوم
سرخ بوته مذهب تریچ دورنما نقاشی ، حاشیه بوم مشکی مذهب -
کاغذ قطعه ترمه جدول و کمند زرین در هر صفحه یک لچکی حکاکی
و مواضع بیاض غالباً حکاکی - عنوانها سرخی - دو صفحه اول
و دو صفحه آخر مشروبات ، متن و حاشیه بین مطور طرا اندازی حاشیه
بوته اندازی مذهب برص عالی - چهار سر لوح مزدوج مذهب برص
عالی - ۲۹۹ صفحه ، هر صفحه ۱۰ سطر ، هر سطر یک بیت ۸۷
میلمتر - در متن علاوه باستانی معدودی بقیه صفحات در حاشیه هر
یک ۱۲ بیت در ۲۶ مصراع - خط متن نستعلیق کتابت جلی خوش
و حاشیه فنکسته نستعلیق کتابت خوش - رقم محمد صادق گلپایگانی
تاریخ تحریر ۱۲۳۵ - ۱۲۳۷ . (شماره ۲۰۸)

نسخه بسیار شوش است ولی بنظر نمیرسد جز اینکه ناتمام
مانده است سقطی داشته باشد یک مقدمه مشور که انشاء دیگری جز

ناظم و مصدر بنام فتحعلیشاه است و تاریخ بسال ۱۲۳۸ دارد باول دیوان افزوده شده است -

علاوه بر مقدمه دیوان مشتمل است بر :

برائی - غزلیات - قصاید - رباعیات - مریعات - مخمسات -

مثنویات .

آغاز مقدمه :

« ترصیع هر سخن سخن از سیاس خداوندیست . . . . ریخته کلک جوار ملک دره التاج اکیلل سلطنت . منک زاده عادل اعظم المتخلص بخاور . . . اکنون که منه تمان و نلین و ساتین ۱۲۳۸ بعد الف است نقاب از رخ بردگیانش گشاده و صیت حسن و جعللس در السنه افواه افزاده . . . . . »

آغاز متن دیوان :

« دلم از سوز عشق پرشزراست و من عجب دائم ز دیده تراست »

نایان مقطعات :

« کتبه العبد اندامی و دام انموله الزاهرة الباهرة محمد صادق الگلپایگانی فی ۱۲۳۵ » (و در حاشیه همین صفحه) : حرره العبد الانی محمد صادق الگلپایگانی المتخلص بمدعوش فی دار الخلافة صانها الله عن آلائه سنه ۱۱۲۷ .

پایان کتاب :

« از فرقت رویت ای نسیم بحری چون غنچه ناسکفته خون مددش من بسال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و بسبب صفحه اول

مهر او هست

محمود (محمود میرزا ابن فتحعلیشاه)

(قرن ۱۳)

باندازه ۱۵۰ × ۲۴۵ - جلد سفوای روغنی خوش ، متن و حاشیه
 بزم سبز ماشی گل و بوته نقاشی ، اندرون بوم سرخ بوته ترگس نقاشی
 حاشیه یاریک ، مشکی مذهب - کاغذ ترمه جدول و کمتلوزین - عنوانها
 در سرسختهای سرصع بسرخی روی متن رز - دو صفحه اول و دو صفحه
 آغاز قصاید بین مطور طلالاندازی مجرز - سه سر لوح مزدوج و دوسر
 اصل مذهب سرصع خوش - نام فتحعلیشاه همهجا در متن بزر - ۳۲۰
 صفحه ، هر صفحه ۵ اسطر ۱ عر سطر یک بیت ۸۶ میبستر - خط
 نستعلیق کتابت متوسط - رقم محمود اشرفی مستخلص بچاکر - تاریخ
 تحریر سال ۱۲۳۶ . (شماره ۶۷۲)

نسخه مصدر است بیک مقدمه دستور انشاء محمود اشرفی
 مستخلص بچاکر و یک قصیده سروده هم او که مأسور تدوین دیوان
 بوده است و خود مشتعل است بر قصاید - مقطعات - رباعیات - غزلیات
 (مرتب) - سرایی مضمون به « میکی العیون » یک مثنوی در شکایت
 از گردون .

آغاز مقدمه :

« مطلع کلام غزل سرایان دیوان فصاحت ... از آنجائیکه ،
 شاهزاده آزاده اکرم اعظم محمود میرزا ... با مشاغل مرزبانی و
 دامتانی در اوقاتی که بجهت انتظام سهام برخی از ولایات عراق عجم
 محروم از التزام کتاب پادشاه ذیجاه ... فتحعلی شاه قاجار

مانند بجهت رفع سباه غموم و جیش هموم تو من فکر را در سیران بلاغت
 گستری بجولان آورد، بغزلهای عاشقانه و بیات عارفانه می برداخت
 و باین چاکر عقیدت مند محمود اشرفی مستخلص بچاکر که برورده
 نعمت این خاندان خلافت بنیان و کعبین محرر دیوان قضائشان است
 حکم واجب الادعای بعز نقاذ مقرون گشت که با اجتماع نتایج افکار
 غریب آثار و بانتظام درآری آبدار برداخته مدون سازد: استثالا لاسره
 انوالد مرتب ساخت.»

و در پایان تصیغه تاریخ تدوین دیوان را چنین آورده است:
 «خواستم تاریخ او را چاکر از پیر خرد
 گفت در تاریخ او گو (دشکته جنات برین)»

آغاز دیوان

«رسید عید و شهشبه زطایح سیمون
 رساند نوبت شمادی بگنبد گردون»

پایان دیوان:

«یارب از نغمت شهی گیرد نوی
 تا قیامت این اساس خسروی»
 بهسان ۱۲۸۲ از محرض ناصرالدین شاه گذشته و در بالای صفحه
 اول مهر او هست.

(۶۷۵)

دیوان

دارا (عبدالله میرزا ابن فتحعلیشاه قاجار)

(۱۲۷۰ - ۶)

باندازه ۲۰۰ × ۲۹۵ - چند منظای روحنی متوسط ریخته بود
 زبونی زرک قرنج و سرترنج و گوشه گل و بوقه نقاشی، از درون سرخ

بودند گل نرگس ققاسی - کاشد نستقی جدول اکلیلی - یک سرلوح
 اکلیلی مبتذل - عنوانها بسرخي - ۲۵۴ صفحه، هر صفحه ۱۹ سطر
 یک بیت ۱۲۵ سبلمتر درشتن و در بعضی صفحات زیر اشعاری افزوده
 شده است - خط نستعلیق نیم دو دانگ متوسط - بدون رقم و شماره بخط
 ناظم - بدون تاریخ تحریر (قرن ۱۳) (شماره ۳۱۴)
 نسخه مشتمل است بر :

تمهید (مرتب - غزلیات (مرتب) - یک مخمس (تخریس
 غزل : سزغ سبز و فلک دیدم و . . . حافظ) - مقطعات - رباعیات -
 فردیات - مرثی و نوحه مرثی حضرت سیدالشهدا و آل و تبار آن حضرت
 (که چندین نوحه بزبان ترکی است)
 آغاز ؛

« ای نام تو بخشنده بخشنده جانها
 ای خالق سبحان و خداوند توانا »

پایان :

« دارا ز دینده خون دل آریبارد عجب مدار
 دارد بخند فاطمه با حوربان قغان و زار
 ای وای از جفای روزگار
 بسال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و بالای صفحه اول
 بهر او هست .

(۶۷۶)

کلیات

صاحب (صاحب دیوان میرزا محمد تقی بن

میرزا زکی علی آبادی

(۱۲۵۶ . م)

باندازه ۱۵۰ × ۲۶۰ - جلد روغنی خوش بوم کشنی گل و بونه

نقاشی ، دو حاشیه باریک بوم مشکى مذهب ، **الذروفنا بوم سوخ بوتہ**
 گل ترگس و تکوئہ - کاغذ ترغجدول و کمند زرین - عنوانها بصرخی
 دو صفحه اول جدول ذلذال مویسی مذهب - نه سر اوج مذهب منشس
 متوسط - ۳۰۱ صفحه : هر صفحه ۱۹ سطر، هر سطر یکک بیت ۸۵ میلیمتر
 خط نستعلیق کتابت تحریر متوسط - بدون رقم و تاریخ تحریر (قرن
 ۱۳) (شماره ۲۱۵)

نسخه چنین منقسم است :

رسالہ منور کلام الملوک - نشریات (منمنبل بر مشتقات و
 مکاتیب و حکایات) - قصائد (مرتب) - ترنہبام - مقدمات - رباعیات
 مثنویات .

آغاز :

« تک الحمد ... نخستین و درود بر نخستین صادر و ورود
 عرصہ شہود .....

باجان :

« ابن مثل دارم زخاندان بادگار

تہ بر او باجان رحمت بی شمار . »

بسال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه ذلذله و در حاشیہ صفحه

اول مهر او هست .

(۲۷۷)

مشہوری دو مکتوب (مثنوی)

علی اصغر بن علی اکبر

(قرن ۱۳)

باندازه ۱۴۵ × ۲۳۵ - جلد روغنی متوسط بوم زسولی مرقس

گل و بوته ققاشی ، حاشیه بیم آلبانویی گل ریزه ققاشی اندرون سرخ
 بوته گل نرگس - کاغذ ترمه جدول و کمندوزین متن زرقاشان عیار -
 عنوانها بسرخ و لاجورد - دو سربلج مزدوج سذهب دشتن متوسط
 ۱۰۰ صفحه ، هر صفحه ۱۴ سطر ، هر سطر یکک بیت ۸۵ سیلیستر - خط
 نستعلیق کتابت جلی متوسط - رقم محمد خوانساری - تاریخ تحریر
 سال ۱۳۶۳ . (شماره ۵۴)

مثنوی در آغاز مقدمه‌ای دارد که سبب تألیف را چنین آورده
 است:

« الحمد لله الذي تجلي للعباد بتوحيده ... السطنان ...
 محمد شاه [قاجار] ... اختلج بيالي الاقتر ان علي اكبر ، علي اصغر
 عني عنهما ... اوسط باستان الانلام في الطبقات الوريقات النظيمات
 الفارسيه التي انشأها في المراتب العاليه سن الميكاشفات انعامضد لان
 تبقى في المدار الفانيه ... و سميتها بالدر المكنون - چون معنوی
 بر مطالب بشکله بود و بنظر اهل بصر محجم می نمود لهذا بعضی
 مراتب او را مستغیباً در این چند ورقه ثبت و ضبط نمودم شاید که قبول
 دربار معدت آثار شهریار ذوالقدر اقدس .

« رشته‌ای از در مکنون این در است

مختصر نظمی است کز معنی بیامت »

آغاز مثنوی :

« با فیاء النورای جان جهان ای سر سر دفتر سر نپان »

پایان :

« طوطیا بگریز زین کافر دلان

حق بود بیزار از این مردمان »

« حرره العبد المذنب الخاطی محمد الخوانساری غفرله وستر

عربی و ذنوبه فی سنه ۱۲۶۳ *

سال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و در حاشیه صفحه
اول مهر او هست

(۶۷۸)

کمال قاجار (اللهقلی میرزا ایلخانی)

(قرن ۱۳)

باندازه ۱۲۵ x ۲۰۰ - جلد قیماج ساد حنائی یک لائی - کتبخانه
فرنگی الوان حاشیه سنگنه جدول رزین و تماسی صفحات حاشیه حکاکی
منقش بین سطور نماداً طفلانندازی - یک سرارج سذهب مربع خوشی -
۲۸ صفحه ۲ هر صفحه ۱۱ سطر ۲ هر سطر یک بیت ۷۲ میلیتر - خط
نستعلیق کتابت چنی متوسط - رقم فضل الله - تاریخ تحریر سال = ۱۲۵۰
(شماره ۴۶۶۳)

نسخه فقط غزلیات است و یک مستوی کوتاه در میان آنها .

آغاز :

« بارب از عشق کسی بیاد و نبدا نشود

ور شود چون من سودا زده رسوا نشود .

نایان :

« چشم بیمار نوشوم نگهی کرد و گذشت

زال کمال از غم هجران تو بیمار افتاد

چاکر آسان ناهزاده آزاده ایلخانی ، فضل الله سنه ۱۲۵۰ .

در دست جلد ناصرالدین شاه بخط خود نویسه است : « دیوان

غزل اَللهقلى ميرزای ایلخانی که حاجی معتمداندوله دریافت آباد
بمختصر فرستاد. ۵.

(۶۷۹)

کمال قاجار

باندازه ۲۳۵ × ۱۰۰ - جلد تیساج دولائی ابره ماشی ، اندرون
وسجاف حنائی ساده - کاغذ فستقی شکری جدول و کمنند زرین - بین
سطور تماماً طلائندازی و در بانان هر قطعه دو لوح کوچک حککاری
دو صفحه اول متن و حاشیه بوته اندازی مذهب منقش - دو سوره
مزدوج مذهب مرصع خوش - ۲۵ صفحه ، هر صفحه ۱۰ سطر ، هر
سطر یک بیت . ۱۴۰ میلیمتر - خط نستعلیق نیم دو دانگ جلی متوسط
بدون رقم و تاریخ تحریر (قرن ۱۳) (شماره ۴۸۸)

این نسخه مشتمل است بر :

قصاید - غزلیات (مرتب) - یک مثنوی کوتاه و غزلیات آن جز
معدودی یا غزلهای نسخه پیش مشترک نیست .

آغاز :

« ای ماه عارض تو سبق برده ز آفتاب

وی بوی طره تو نکوتر ز مشک تاب »

بانان :

« کمالی من و نوبه از عشقی حاتم

نصیحت نماند گو شیخ و شایم »

بسال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و در کنبه سروج

مهر او هست .

فخر الابهاء (میرزا محمد علی تهرانی)

(قرن ۱۳)

باندازه ۱۲۵ x ۲۱۲ - جلد تیماج ساده خنایی - کاغذ فرنگی
آهار و سهره کشیده - عنوانها سرخی - ۱۷۳ صفحه ، هر صفحه ۱۵
سطر ، هر سطر یک بیت ۶۵ سیلینتر - خط نستعلیق کتابت خوش -
بدون رقم و تاریخ تحریر (قرن ۱۳)

(شماره ۱۱۱۹۱)

نسخه مشتمل است بر :

قصاید (مرتب) در مدح فتحعلیشاه و محمد نادر و دیگر بزرگان
درباری و یک قصیده در جلوس ناصرالدین شاه - مقطعات

آغاز :

« شاه کهن شد مقیم کاخ چنان را

گاه کیان شد بقاء نادر جوان را ،

نایان :

« یاد قرار سلطنت خاصه بروزگار تو

ناکه بروزگار درهست قرار سفتاب ،

نسخه مسوده و بعضی صفحات آن بیاض و مسکن است نسخه

اصل و بخط ناظم باشند .

انتقالی ازخانه لسان الدوله .

فروغی بسطامی (میرزا عباس بن میرزا موسی)

(۱۲۷۴ . م)

یاندازه ۲۱۵ x ۳۵۰ - جلد روغنی عالی بوم زیتونی زرک گل
و بوته نقاشی ، حاشیه کتبیبه بوم سبز بوته اندازی که یک حکایت از
بوستان سعدی بقلم نستعلیق نیم دو دانگ خوش بسطیاداب در کتبیبه
آن نوشته شده اندرون بوم سرخ گل موسی و منبل و فرگس نقاشی -
صفحه ها متن و حاشیه ، کاغذ متن آبی فرنگی افشان غبار ، حاشیه حنائی
آهار و بهره کشیده فرنگی جدول و کمند زین - بین سطر تماماً طلا انداز
و نام ناصرالدین شاه در اشعار همه جا بزر - در سطر سر لوح « بسمله »
بقلم زر بخط ثلث خوش نوشته شده است . ۹ صفحه هر صفحه ۱۲
سطر ، هر سطر یک بیت ، ۱۰۰ میلی متر - خط نستعلیق نیم دو دانگ
عالی - رقم محمد حسین طهرانی - تاریخ تحریر سال ۱۲۷۰ (شماره
۴۷۹)

نسخه مشتمل است بر :

قصاید و غزلیات که تماماً در مدیحه ناصرالدین شاه در درج
دیوان آورده شده است .

آغاز :

« فرمود خدا بزرگی آئین من است

تمکین شهبان زقر تمکین من است »

پایان :

فخریا برگو دعای دولت شاه جهان را
تاجهان باشد بملک شاه بدخواهی نباشد
کتبه کاتب السلطانی محمد حسین الطهرانی فی شهر شعبان
المعظم سنه ۱۲۷۰ بن الهجرة النبویه المصطفویة «
سال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و در بالای صفحه
اول مهر او هست .

(۶۸۲)

فروغی بسطامی

باندازه ۱۰۵ x ۱۷۵ - جلد تیلاج پشمی یک لائی - کاغذ
آبی فرنگی جدول و کمند زرین - دو صفحه اول بین سطور طلا اندازی
یک سر لوح مزدوج مذهب مرصع متوسط که در دو کتیبه آن روی
متن زر « بسمله » و نام و القاب ناصرالدین شاه پسرخی نویسنده است
۷۳ صفحه ، هر صفحه ۷ سطر ، هر سطر یک بیت . - سلیمر - خط
شکسته نستعلیق کتابت خفی نزدیک بخار خوش - بدون رقم و تاریخ
تحریر (قرن ۱۳) (شماره ۴۸۱)
نسخه فقط قصاید مدیح ناصرالدین شاه است .

آغاز :

« سکن حجاب وجودت لباس دنیا را
که نیست حاجت دنیا وجود زبنا را

پایان :

« یا جوخضر از روی پیش روی در ظنمت گذار
یا چو اسکندر دل از سر چشمه حیوان بکن »
ورق آخر کتاب را بریده اند .

بسال ۱۲۷۴ وارد بکتابخانه شده و بسال ۱۲۸۲ از عرض
ناصرالدین شاه گنجه‌ای و در حاشیه صفحه اول مهر او هست .

(۲۸۳)

سلطان (محمد میرزا سیف الدوله

ابن فتحعلی شاه قاجار)

(۱۲۸۸۰م)

باندازه ۲۱۰ × ۲۴۳ - جلده تیماج حنائی تریج و سرتریج و
نیم تریج و گوشه متگنه کنار محمد علی - کتابخانه فرنگی قطعه آهار و مهره
کشیده بتن زرقشان شبار - در سر قطعه شعر دو لوح بوته اندازی سینا
سازی مذهب عالی - بین مصراعها تسمه سیناسازی - دو صفحه اول
و دو صفحه آغاز رباعیات و ترجیعات متن و حاشیه بین سطور طلائد از
حاشیه بوته اندازی مذهب مرصع و بینامازی عالی - سه مرتوح مزدوج
مذهب مرصع عالی - عنوانها پسرخی - ۱۲۹ صفحه ، هر صفحه ۱۱
سطر ، هر سطر یک بیت . ۱۱ سلیتر و در حواشی نیز مقداری اشعار
بهمان خط و قلم افزوده شده است - خط نستعلیق دو دانگه متوسط
بدون رقم و تاریخ تحریر (قرن ۱۳) (شماره ۲۸۸)

این نسخه برین رطوبت دیده و بسیاری از کلمات آن ریخته است

نسخه مشتمل است بر :

تزییات (مرتب) - رباعیات - ترجیعات .

آغاز :

« گر بستند بحشواجر شب هجران را

ظاهر آنست که شاهین شکند میزان را »

بایان :

« دل را زغم تو خون کنم من در هجر تو صبر چون کنم من »

سال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و پشت صفحه اول

مهر او هست .

(۶۸۴)

دیوان

سلطان

باندازه ۱۴۰ × ۲۲۰ - جلد نیمای سرخ تریج و سرتریج و نیم
تریج سنگه - کاغذ قرمه جدول و کند زرین - در آغاز هر قطعه شعر
دو لوح پوته اندازهی مذهب بین مصراعها تسمه حلکاری - دو صفحه
چتن و حاشیه بین سطرها اندازهی حاشیه مذهب میناسازی - یک
سرلوح مزدوج و دو سر فصل مذهب مرصع خوش - ۱۳۹ صفحه - هر
صفحه ۱۱ سطر ، هر سطر یکت بیت ۸۵ سیلیمتر - خط نستعلیق نیم
دو دانگ خوش - بدون رقم و تاریخ بحریر (قرن ۱۳) (شماره

(۱۲۱۵۷)

تقسیمات مانند نسخه پیش

آغاز و پایان : مانند نسخه پیش .

یادداشتها وسهرما را محو کرده‌اند و کیفیت ورود بکتابخانه
معلوم نیست

(۶۸۵)

ت

(هدایت (امیرالشعراء رضا قلی خان بن اقا هادی

هارقندی

(م - ۱۲۸۸)

بافتازة ۱۸۰ x ۲۹۳ - جلد روحنی یوم ششگی مذهب ریخته
و فرسوده ، اندرون سرخ ؛ بوته گل فرگس خوش - کاغذ ترمه جدول
و کند زرین - عنوانها سرخی و زر - دو صفحه اول و چهار دو صفحه
دیگر در درج کتاب سنن و حاشیه بین سطور طلا اندازی ، حاشیه مذهب
مرصع و مذهب خوش - پنج سرلیخ مزدوج مذهب مرصع خوش -
که در کتیبه هر یک « بسمه » با عنوان هر قسمت سرخی و لاجورد روی
بتن زر نوشته شده است - چهار مجلس تصویر آبرنگ خوش - - ۴۸۶
صفحه ، هر صفحه ۲۳ سطر ، هر سطر ۱۰ میلیمتر بک بیت - خط
استعاری کتایب خفی خوش - بدون رقم - تاریخ تحریر سال ۱۲۴۷
(شماره ۱۲۲۳۳)

نسخه چنین تقسیم شده است :

مقدمه مشهور - رساله لطایف در حقایق و معارف - منشآت و
مکاتیب - مثنوی گلستان ارم یا یکمکاش نامه - فصایده (مرتب) -
عزلیات (مرتب) - قطعات (مرتب) - ترجیحات - رباعیات (مرتب)

آغاز مقدمه :

« سپاس و ستایش خداوندی را شاید جن و جنانه ... الحمد
که ظهور ما بروزگار دولت ... فتحعلی شاه ... عرصه ایران
رشک روضه رضوان ... خاک پاک یاری نیز از قدوم ... نواب
حسینعلی میرزا ملقب بفرمان فرما ... محمود آفاق ... افتاد ...
چون بنده راجی العنایت رضاقلی المتخلص بهدایت که خاندزاد
این دولت ابد بنیاد ... بخدمتگزاری و منهدت شعاری صفتکراده آزاده
مهرین اختر برج فرمانفرمایی ... رضاقلی میرزا سلب پتایب الاناله ...
مفخر و بجاگری آن حضرت مأسور بود ... بهلازست آن حضرت
مأسور بودم ... و بهمدامت آن دوبار از هم گنان ممتاز. نظم
بمنح ننه ز اشعار گزیده سرودم که غزل گاهی فصیه
بر وفق اشارت لازم البشاره داور سخن نرور و ملک ملک سیر
بعضی از اسام اشعار ارادت آثار ناقابل را مدونه ... هدیه دربار گردون
مدار شمرد

بایان کتاب :

دیوان هدایب از بچوبد بردی کورا زطریق عشق باشد دردی
گر زبیرک و تکمدان و صاحب خرد است
از وی بدو عالمه نفوسه فردی
حسب الاشاره لازم البشاره بندگان ذیسن ملک زاده آزاده ...
نایب الاناله این کتاب مستطاب بتجدد رسبه و بتخصه انجاسه بتاریخ
فهم تهر جمادی الآخر در سراز صانها لله عن الاعتزاز منه ۱۰۴۷
انفالی ازخانه ثمان المونه بتاریخ سن ۱۰۳۳ هجری و ۴ اسفند
۱۳۰۱ شمسی

سروش (میرزا محمد علی خان شمس الشعراء)

(اصفہانی)

(م . ۱۲۸۰)

باندازه ۲۱۲ x ۳۴۴ - جلد روغنی خوش بوم زیتونی گل و
 پوتہ نقاشی، اندرون بوم سرخ پوتہ مذہب - کاغذ ترمہ جدول و کمتد
 زرین - عنوانها بخط رقاع خوش بسرخي - دو صفحه اول متن وحاشیہ
 بین سطور طلائندازی حاشیہ دندانوشی منقش - یکک سرنوح وچهار
 مرسخن اکللی مریح متوسط - ۲۵۴ صفحه ۲، هر صفحه ۱۶ سطر ۲
 هر سطر دو بیت ۱۳۲ میلیتر - خط نستعلیق کتابت خوش - بدون
 رقم و تاریخ تحریر (قرن ۱۳) (شماره ۳۷۹)

آغاز :

• ایر پاک یزدان فراوان سپاس   کہ ما را زاهریمان داشت پاس

سروش کنون شعر بردخته گوی   سخن هرچه گوئی خوش و بخته گوی

.....

کنم نام این نامہ اردی بہشت   یزاریم اورا چون خرم بہشت

بنام شہنشاہ گیتی فرور   کہ پیداست دردین و دانش چوروز

ملک ناصرالدین شہنشاہ نو   شکوہس فرا بندہ چون ماہ نو

ایا شہریار بستدینہ رای   خداوند شمسیر گینی گشای

سرا سال بر سر چهل رفت و آند
 چنیم زبان سرایتده داد
 کنون هدیه بارگاه تو کرد
 « بودت جهان را بهار و تموز »

که می پرورد کرد گار بلند
 به از همگنان رفته دانیله داد
 ستاینده تاج و گاه تو کرد
 جهان پادشا پاد آئین فروز »

پایان :

موضوع مثنوی تاریخ اسلام تا آغاز نامه نگاری حضرت رسول
 یا خسرو پرویز و کتاب ناتمام مانده است.
 از تحویلات سرایدارخانه

(۶۸۸)

صدرالشمراء (میرزا محمود کاشانی)

(۱۲۸۹۰۴)

باندازه ۲۱۰ x ۳۵۷ - جلد نیماج مشکی ساده - کاغذ فرنگی
 آهار و مهره کشیده - ۵۳۶ صفحه ، عرض صفحه ۱۹ سطر ، هر سطر یک
 بیت ، ۱۲۰ سیلیمتر - خط نسخ تحریر کلمات خفی متوسط - بدون رقم
 و تاریخ تحریر (قرن ۱۳) (شماره ۳۰۹۷)
 نسخه مشتمل است بر :

تصاید (غالباً در مدح مظفرالدین شاه و رجال درباری ناصریه هنگام
 ولیعهدی او) - ترکیبات - محاسبات - مستویات - مسطحات ،

آغاز :

« زمین را نایب رفیع شد امروز آسمان قریب
 که بر او ساند گسترد آفتاب مشرف بطن »

پایان :

« سده کاخ ترا چرخ زمینی کناد
خاتم جاه ترا ماه نگینی کناد »
بعضی صفحه‌ها فائز بیس مانده و دور نیست نسخه به خط شاعر
باشد .

نسخه از مملکت لطفعلی میرزا فرزند طهماسب میرزا مؤبدالدوله
بوده و بعد بکتابخانه منتقل شده است .

(۶۸۹)

کتابی مکتوب (منتخب دیوان)

ابو نصر فتح‌الله شیبانی

(۱۳۰۸۰۴)

باندازه ۱۷۷ x ۲۶۵ - جلد تصحیح حنائی قرنج و مرتقنج و گوشه
و جدول سنگه مذهب - کاغذ فرنگی بدون و کمند بظلام -
فرنگی تمامی صفحه‌ها شیر و خورشید سنگه شده است - ۲۵۹ صفحه ،
هر صفحه ۱۵ سطر یک بیت = ۸ میلی‌متر - خط نستعلیق کتابت و عنوانها
نیم دودانگه خوش بدون رقم و تاریخ تحریر (قرن ۱۳) (شماره
۱۶۱۸)

نسخه مشتمل است بر :

مقدمه مشهور - قصاید و مقطعات (مرتب) - ترکیبات - رباعیات
در مقدمه آمده است :

« پس از حمد و ستایش حضرت اقدس باری ... بدان که
این کتاب مبارک میمون که مشتمل است بذاتی مکتوب انتخاب برخی
تادرات اشعار ستمدینه‌ای مستمایه و اختیار بعضی واردات انکار

محنت زده‌ای هست مایه نیست بلکه لاک‌های شاهوار بر آورده و در رشته
 نظم و علاقه بیان کشیده و برو دوش و گردن و گوش این اوراق را
 بمنتخب آن مژین و موشح می‌کند... در پی که عمر گوینده بطئت
 رسیده و پشت او چون کمان شاه خمیده و تیر آمل و آرزوهای او از
 دست بسته پنهان نشسته و در مدت سی و پنج سال که خلاصه عمر
 و زنده زندگی او بود، با کمال حسرت و ضحرت در حرمان و هجران
 حضرت سلطان جهان یاور شیب و فراز عالم دویده یا در گوشه عای
 عزلت و عظمت خزیده و سختیها و زبونیها کشیده و در شمشایها شنیده
 و زشتیها دیده چنانکه در مجموعه آشفته بیابانی که بدرج درر پونصر
 قیامی مسمی است و دیباچه آن بعز انقاب و نام مبارک اعلیحضرت
 اقدس همایون شاهنشاهی (ناصرالدین شاه فاجار از آمانه و مطرب
 است، برخی از مجاری حالات و مقالات و شرح مدامت شریعت و مقامات
 غربت و در بدریها و آوارگیها که در بنامت مفاومت از حضرت منتظبت
 عظمی او را بیش آمده بنظم و نثر مسطور است... و چنانکه این
 بنده ضعیف بر اندازد انقار و مسکنت خود حقوق مکاره و مراحم سامنه
 اعلیحضرت همایون شاهنشاهی را در عهد زمان و تبعیدی که در آن
 اوقات سمت ملازم و سرف بندگی در آن حضرت است؛ آئینه نغمی
 و سختی و در شنی و ناعمواری که رهزگارش زان سن فرا بس آورده
 بنظم و جمع دفتر و دیوانی بیسوط که این ایام خلاصه‌ای از آن
 آیات و درجده‌ای از آن ابواب و دیبانه‌ای زان تناسبت فرد نکند است
 و ادا نمود... امیدوار حنائست که بتنگان اعلیحضرت مدعنه...
 حقوق خدمات سورت و مکاتب این بنده خانه زاد را بعطای آن سار
 و مرسوسی و اقطاع و احسان معلومی که بجه عمر در این مای نخب...
 بفراغ دل و آسایش خاطر بذكر متاخر... و نظم و مباح مژدنه
 نواند برداشت، رعایت فرمایند... و در این انتخاب سعیدی نه

دوشکایت از روزگار و خلق روزگار است و تخلص آن بملح شهریار
کامگار ، بسیار کم نگاشت . . . . جز اشعار شکر و شادی و تهنیت
که تخلص آنها بملح و مستقیمت اعلیحضرت اقدس شاهنشاهی باشد
چیزی نگوید . . . . »

آغاز دیوان :

« آمد بهار غرم آورد بخز و دیبا

منقوش کرد بستان مفروش ساخت صحرا

بایان رباعیات :

« وی تبر یگو بدان فروزان خورشید

زی اوج بکشن سرا چه دادی بزوال »

بدنبال دیوان بخطی جز خط متن که با احتمال قوی از ناظم

دیوانست دو قطعه افزوده شده است .

انتقالی از کتابخانه اندرون سال ۱۳۰۱

(۶۹۰)

فاصری (علیرضاخان انصاری فرزند هیرنا

مصطفی خان مؤتمن الدوله)

(قرن ۱۳)

باندازه ۱۴۳ × ۲۴۸ - جلدروغنی عالی بوم زیتونی گل و بونه

نقاشی ، حاشیه بوم سرخ گل ریزه ، اندرون بوم سرخ بونه اندازی

سذهب ، حاشیه باریک مشکی مذهب - کاغذ قطعه ترمه جدول و کهنه

زرین - عنوانها بخط ثلث بسرخ - در صفحه اول متن و حاشیه بین

مطوره طلاً اندازی، حاشیه بوته اندازی مذهب خوش بین مصراعها
 نسمه مذهب مرصع - یک سرلوح و یک مرصحن مذهب مرصع خوش
 که در کتیبه سرلوح عنوان دیوان بقلم ثلث بعرض نوشته شده است -
 ۳۴ صفحه ، هر صفحه ۱۱ سطر ، هر سطر یک بیت ، ۸۰ میلمتر -
 خط نستعلیق کتابت خوش و آنچه بعربیت بقلم نسخ کتابت خوش
 بدون رقم - تاریخ تحریر سال ۱۲۸۹ (شماره ۵۷۲)

نسخه مشتمل است بر :

غزلیات - مقطعات - یک مثنوی کوتاه - چند غزل و بیت بزبان
 عربی - در آخر چند غزل از « نعری » در مدح ناصرالدین شاه و ستایش
 ناصری است که در سر غزل اول عنوان « لبحرره » دارد و بنابر
 این ممکن است کاتب این دیوان همان تنجری شاعر باشد. در این
 غزل که عنوان آن « لبحرره » است چنین آمده است :

« گفتم ترا به بیستم و پنتانمت پیر

برخواستت غزلی از اوستان زان

فخر عجم و زیر اجل ناصری لقب

زنده از وسعادت و دیده زو رساد

در دست خامه؛ یا بند بیضا در آستین

پیر ساهران عصر نهند زه سعاد

در مدح شاه ناصردین سیزده سخن

کازجا کران اوسده پیراه و شیبان

و در غزل دیگری چنین گوید :

« از دست بلورینش بگرفته و خوانم

دیوان ابوالعج - سر ز غزل مشهور

بوالعجد و معالی که بود ناصری نام

فخر و عرف سده و دوره انصاری

در مدح شهنشاہ سلک خوی فلک فر
سلطان زمان ناصر دین شاہ جهاندارہ

و در غزل دیگر :

« شعری تو اگر شعر ابوالمجد نبوتی
گویند نہ بویا ونہ مشکک تتری تو
اشعار درر یار ترا خوانم و گویم
وہ وہ کہ نہای شعر دزی پا گھری تو
در مدحت دارای جهان ناصر دین شاہ
پس باہتر و بلعجبی ، ناموری تو »

آغاز :

« قم و شمر نی قتل من و افاکا
و تعجل و امن علیہ بذاکا

پایان :

« یک عمر د عای تو بود ورد زبانم
یک روز خلاصم کن ازین قوض و ازین بند

۱۲۸۵ «

پس از ۱۳۲۲ از سردارخانہ بکتابخانہ منتقل شدہ است

(۶۹۱)

منظومہ و قصہ گریلا

شعاعی (محمد حسین میرزا بیگلر بیگی

قاجار دولو)

(قرن ۱۳)

پانداژہ ۱۱۰ x ۲۱۳ - جلد ابرہ مخمل ارشوانی تریچ و سر

ترنج سنگه - کاغذ ترمه جدول و کمتد زرین - عنوانها بترکیب انوان در سرسخنهای زرکشیده - دو صفحه اول و چند موضع در میان کتاب بین سطور طلائاندازی - سه مرتبوح مذهب برصع متوسط - دوه مجلس تصویر سیاه قلم خوش - ۵۶ صفحه ، هر صفحه ۱۵ سطر ، هر سطر یکبیت ۷۴ میلمتر - خط نسخ کتابت عینی خوش - رقم ناظم منظومه تاریخ تحریر سال ۱۲۸۹ . (شماره ۴ - ۱۰۱)

آغاز :

« بنام خداوند بالا و پست
 بحمدالله این قصه اتعالم یافت
 هزار و دوصد بود و هشتاد و هفت
 گذشتته ده و سه ز ماه رجب
 بیست و نهمه هنگام نصف النهار
 بسالی که شد کربلا شهریار
 چو شد ختم این نامه نامدار

که یا لاتر از دست او دست نیست
 بدست من این نامه انجام یافت
 که گفتند از روز هجرت برفت
 که بد روز بولود شاه عرب
 که خود داشت در برج میزان قرار
 پیمرهش از چاکران صد هزار
 ز سال سعاحی شده سی و چار

آخر رسانم من این داستان

نگفتم من این نامه بر نام کسی
 بشام حسین است این نامه پس
 پایان :

«خدا یا تو این نامه فرخنده دار
 بر حسب امر مطاع . . . حساب السلطنه . . . فرمانبرمای
 ممالک معروفه خراسان و سیستان و امشوقان
 حسام شهنشاه سلطان مراد که همواره سلطان بود بر مراد
 این مختصر پیشکشی برسم عبودت تحریر شد . . . نظمه و

کتابه و موه محمد حسین خان بیگلربیگی قاجار دولو معاصی تخلص
 فی شهرشوال المکرم سنه ۱۲۸۹
 نسخه بسال ۱۳۰۷ در مشهد رضا تقدیم ناصرالدین شاه شده
 و این معنی را بخط خود در پشت صفحه اول نوشته است .

(۶۹۲)

ناصرالدین شاه قاجار

(۱۳۱۳ . ۵)

یاندازه ۱۲۰ × ۱۸۵ - جلد میشن سرخ جدول سنگنه مذهب
 کاغذ فرنگی حاشیه منگنه جدول مذهب - یک سرلوح و یک سر فصل
 مذهب مرصع خوش - عنوانها سرخی و لاجورد ۴۳ صفحه، هر صفحه
 ۱ سطر ، هر سطر یک بیت ۷۳ میلیمتر - خط نستعلیق نیم دودانگ
 و کتابت خفی خوش - رقم قریح الله منشی - تاریخ تحریر سال ۱۲۷۲
 (شماره ۲۸۶۶)

نسخه منسل است بر :

یک مقدمه منور - غزلیات - افراد منفرق

آغاز معده :

« سنایشی باله بزدانی را سزاست ... سببه نگارش دیوان
 همایون چون میرزا قریح الله خازن الاسعار متخلص بطرفه با طبع ارجمند
 سرخی شاه بسند بر اسعار همایون نگاشت و بحر سواج میرزا عباس
 فروغی نیز در اوایل هر غزلی فردی ممتاز بطور نیاز گذاشت این بنده
 درگاه خلیق تاه عبدالعلی ابن حاجی علیخان حاجب الدوله که
 متخلص یوانه و یادیب الملک ملقب است بر حسب ظهور و بروز ارادت

با کمال سعادت بخاطر آورد که اشعار همایون را . . . . . از روی
دستخطهای مبارک بنگارد و بیستمه تحریر درآورد.

آغاز دیوان :

« ای روی ماه ترا صد بنده همچو پری

وز رفتن تو رسد بچجلیت بکبک دری »

پایان :

« گنت پیر خردم خیز و بدرگاه علی شو

تن و ایمان و دل و دیده خود کان صفا کن

حرره غلام آستان معدلت بنیان و چاکر مبدالت نشان فرج الله

منشی . امید که مقبول حضور همایون شاهنشاه ارواحنا فداه اتند . فی

شهر محرم الحرام سنه ۱۲۷۲

سال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و پشت صفحه اول

مهر او هست

(۶۹۳)

دیوان

ناصرالدین شاه

باندازه ۹ × ۱۵۲ - جلد میسن از خوانی جدول منگنه - کاغذ

ترمه جدول و کمندرزین متن افشان غبار - بین سطور تماماً طلا اندازی

عنوانها بسرخ - دو صفحه اول متن و حاشیه بین سطور طلا اندازی

بنقش ، حاشیه بذهب برصبع با یک سرلوح عالی که در کتیبه آن روی

متن زر بلاجورد عنوان « کلام الملوك الملوك الکلام » نوسه سده

است - ۱۵ صفحه ، هر صفحه ۷ سطر ، هر سطر یک بیت . ۵۵ سلیتمتر -

خط شکسته مستعلیق کتابت خفی عالی - روم محمد حسن ساوجبلاغی

بدون تاریخ (قرن ۱۳) (شماره ۳۱۳۶)
 آغاز و پایان متن نامه مانند نسخه پیش در آخر اضافه دارد :
 «کمترین غلام خانه زاد محمد حسن ساوجبلاغی»
 نسخه هنگام ولیعهدی مظفرالدین شاه برای او کتابت شده و
 پشت صفحه اول مهر ولیعهدی او هست.

(۶۹۵)

بیتوا (حاج مرتضی قلی صدرالشعراء)

(قرن ۱۳)

باندازه ۱۲۵ × ۲۰۸ - جلد مقوای ابره بخیل آبی - کاغذ
 فرنگی جدول و کتبه سطلی - عنوانها بسرخ - بک سرنوح اکلیلی
 متوسط - ۳۶۷ صفحه ، هر صفحه ۱۵ سطر ، هر سطر بک بیت ۸۰
 سلیتر - خط نسخ کتبه و عنوانها رقاع کتابت خفی خوش - رقم
 نحی تفرشی کتاب همایون - تاریخ تحریر سال ۱۳۱۹ . (شماره
 ۱۱۶۸۱)

این منظومه احوال و مداح مظفرالدین شاه و شاهزادگان
 و وزراء و رجال و علماء و تجار زمان اوست که عکس تصاویر آنها را
 در من الصاق شده در مقدمه فصاد و بقطعات و ترکیبات متعدد در
 نوچید و تعویب بسیار وائمه و مختصری از تاریخ سلاطین صفویه تا زمان
 مظفرالدین شاه بنظم آمده است. و در دنبال مثنوی نصیحت نامه ای
 است - چندین صفحه آخر کتاب مشتمل است بر بک مثنوی خانه
 تصدیقا و تندیظهای یازده تن از علماء و بزرگان عصر و این قسمت
 تا آخر کتاب بخط ناظم منظومه است .

در مقدمه کتاب است.

* ... خاطر تمام مخلوق محرق مسرت و شادگویی است که
سوکب همایون شاهنشاه... مظفرالدین شاه قاجار... از سرفروخت
اثر فرنگستان... وارد خاک ملک ایران شد این دعا گو... حاجی
سرتضی قلی تاجر اکتفای به بیتا بتأیید ملک ستان... این بنده
ضعیف... قریب دوپست هزار بیت اشعار در هشت جلد کتاب اساسی
الذیل: اعجاز الائمة - ریاض العاشقین - پستان الحسینی - اعجاز
الحسینی - تبینه الغافین - ارشاد المصلین - خلاصة العقاید - تهنیه
الملوک مظفری، که: ز سابق در بیجوجه تجارت و داد و ستد عشق
مداحی آل الله دانت تا حال شواتر در مبلغ مرانی آل الله حتی الامکان
در عالم پیسوادنی از روی احادیث معتبره و اخبار صحیحه پرشته نظم
بهرهای مختلف بزبان قلم و فلم این یرشکسته ناتوان آمده که بعضی
آنها مشهور و برخی در پرده اخفا مسطور است... این رساله
شریفه بموجب فهرست ذیل از یدو جلوس ایند مانوس الی حال که از
سفر غیرت از فرنگستان بمقر سلطنت روز افزون تشریف فرما شد بجهة
بیمت در توحید... و مدیحه چهارده معصوم و مولودیه... و
قصائد چند به انواع مختلف که در خانمه بنام املی حضرت همانولی
در حال دولت... و دیگر حدیث شریف کسا و مختصر سفایح
نوائید پرشته نظم کشیده...»

آغاز:

« بنام خداوند ارض و سما که شد خلق از قدرتش ماسوا »

نامان متن:

« ختم شد دفتر نام آوران از صفای خاتم پیمبران

بتوفیق خداوند ستان... این رساله شریفه بسماة به تهنیت

الملوك مظفري . . . . . بعبارات دلکش از نتایج طبع این بنده شرمندہ
 عاصی حاجی مرتضی قلی تاجر المتعاضد به یسوا الملقب به صدر الشعرا
 شرف اتمام واختتام پذیرفت . . . . . فی شهر محرم الحرام اودئیل خیریت
 الدلیل من شهور سنه ۱۳۱۹ *

پایان کتاب : « جناب مستطاب مشکوٰۃ الممالک »

این کتاب با اینکه از نظر شعر و حتی مطلب ارزش بسیار ندارد
 از اینجهت که مجموعه عکس تصاویر بسیاری از سلاطین و رجال دوره
 مظفردین شاه است قابل ملاحظه است ، ناظم کتاب با پشت کار
 و هنکاری آنتوان خان عکاس تصاویر متعددی گرد آورده است بدینترار
 تمثال خیالی حضرت رسول اکرم - حضرت علی بن ابیطالب
 عکس مظفردین شاه - شیخ مرتضی انصاری - حاج میرزا حسن
 آشتیانی - حاج ملاعلی کنی - آقا سید عبدالله یهجهانی - امام جمعه
 تهران - امام جمعه تبریز - حاج شیخ فضل الله - شاه اسمعیل صفوی
 شاه طهماسب - شاه عباس بزرگ - نادر شاه افشار - کریمخان زند -
 آقا محمد خان قاجار - فتحعلیشاه - محمد شاه - ناصرالدین شاه - حاج
 میرزا آقاسی - میرزا تقیخان امیرکبیر - میرزا آقاخان امین الدوله - حاج
 میرزا حسین خان سپهسالار - میرزا یوسف مستوفی الممالک - آقا ابراهیم
 امین السلطان - میرزا علیخان امین الدوله - میرزا علی اصغر خان امین
 السلطان - محمد علی میرزا قاجار - شعاع السلطنه - سالار الدوله -
 عضدالسلطان - ظن السلطان - نایب السلطنه - حکیم الملک - سپهسالار
 مشیرالدوله - قائم مقام - نظام الملک - وزیر بقایا - فیر الملک - حاج
 ملک التجار - مشیر السلطنه - احتشام الدوله - صنیع الدوله - موثق
 الدوله - امیربهدر جنگ - وکیل الملک - عزالسلطان - میرزا عبدالله
 خان - اعنما حضرت - سید محسن تقیب السادات - امین التجار - افتخار
 التجار - حاج حسین آقا امین الضرب - حاج میرزا حبیب الله تاجر کاسانی

حاج مرتضی قلی (ناظم کتاب) - (میرزا یحیی کاتب همایون) کتاب
کتاب)

انتقاسی از انبار حوضخانه .

(۶۹۶)

شاهنشاه نامه

میرزا تقی عنوان نگار

(قرن ۱۳)

باندازه ۱۲۰ × ۱۹۵ - جلد میشن آبی که روی جلد با صفحه
کاغذ پوشیده شده و روی صفحه اشعاری نوشته و بین سطور طلا اندازی
شده است در هر صفحه یک سرسخن مذهب لاجوردی دارد - کاغذ
قرنکی جدول و کمندرزیز - یک سرسوخ مذهب ساده خوش که در میان
آن عنوان کتاب یزر نوشته شده است - عنوانها در سرسخنهای مذهب
پسرخنی نوشته شده - ۳-۳ صفحه ۱ هر صفحه ۲۳ سطر ۱ هر سطر دو
بیت ۸ میلیمتر - خط نستعلیق کتایب خفی خوش - بدون رقم (احتمالا
بخط ناظم) و تاریخ تحریر (احتمالا سال ۱۳۲۰ یعنی تاریخ خام
نظم کتاب.)

این کتاب یک مثنوی است که برزقعی عنوان تکدر در تاریخ
سلاطین قاجار را از ابتدا تا تاریخ سال ۱۱۴۳ هجری در آورده و آنرا مجدداً
اول از کتاب خود نهاده و بنا به نظر اندیز سه کرده است .

در دو صفحه انصافی به جلد شتاب حسب .

و نه تنها عنوانه بود این کتاب   بعهد مظفر سه کتایب
هزار و صد نوزده بعد از آن   ز معجزت گذشته اند این یاساق

.....

تقی را سعادت شده رهنمون
 بتاریخ اجدادش این شهریار
 لقب باشد عتران نگارم و نیک
 ز نور خدا روشنی خواهی

که خدمت نموده شود آزمون
 نویسد کتابی نهد یادگار
 زحق خواهم عنوان و انجام نیک
 که تاریخ مطبوع شه گویی

تاریخ مبارک سلاطین و ملوک قاجار وقایع یکصد و هفتادساله
 الی سنه یکهزار و دوست و چهل و دو . . . . . بحضور . . . مظفرالدین
 شاه . . . . . تقدیم شود . *

« این شهنشاه نامه چون اتمام
 مسألت می کند دوام نعم
 تا نویسد مجلدات دیگر
 ماه شعبان نمود این تنظیم
 سیصد و بیست باشدی و هزار
 اولین جلد آمدی انجام
 بر پشاه و اتابک اعظم
 وفق آثار خسروان بسمر
 بر بحون خدای خود تمهید
 قلم پندگی نمود اشعار

خانه زاد عنوان نگار افتخار می برد که پنجاه سال تقریباً در حوزه
 رفیعہ رسائل خاصه و مأموریتها بتحریرات صائبه و خدمات صادقہ بوده
 و نظم تاریخ سلاطین قاجار را در ادای تشکر عبودیت مبتکر و با اختصاص
 مفتخر گردد . . . . . »

آغاز کتاب :

« متابش مزای خدای رؤف
 که شاهیش را بسته عائم صفوف

بابان :

« خود تقی را همی بدتر شاه
 شامل آید تفضلی زاله »

انتهائی از کتابخانه اندرون

(۹۸۷)

قصیده

میرزا حسن بن شمس الشعراء صروش

(قرن ۱۳)

باندازه ۱۴ × ۲۱۵ - چند ملوای ابره مخمل آبی برنج و حلسه
منگنه - کاغذ فرنگی نخودی جدولک و کمنه زین سن زلفشان شبار
جدول و کمنه اکتیلی بین ستور اکتیل اندازی - دو سرنوح مزدوج
اکتیلی خوش - ۷ صفحه ۱ هرمشجد ۱۱ عطر ، هرمطر یک بیت ۱۰
میلیمتر - خط نستعلیق کتابت خوش - رقم ناظم قصیده - بدون تاریخ
میلیمتر - خط نستعلیق کتابت خوش - رقم حسین قرزند ناظم قصیده
بدون تاریخ تحریر (قرن ۱۴) (شماره ۵۰۷)

نسخه قصیده‌ای در مدیحه ناصرالدین شاه است و مقصده‌ای

منور دارند.

آغاز :

« درود فراوان بر پزدان عی الیاد را زید نه اهالی ایرانرا
در عصر سلطنت ..... ناصرالدین شاه قاجار ..... لباس آمانس
و لباس زندگی بخشند ..... »

جان تار دولت جاوند آسم - ابن حسن بن مرحوم شمس الشعراء
المنخلص بالسرون ناظم وزارت نظمه حسین نه آغا علی جمه سراج
و جان تار بوده - ابن قصیده را که در سراج مدغسه ..... تزاروس
طبع شمشیر سو خانه زاده است در سن سزده ساسکی گکسه - از لحاظ
انور همایون بگردد .....

ز جوت در حمل آمد نذر و زریں بال
باستان سرف سنده ز داسگاه و پال «

پایان :

« دوز عقل پده داد دهن پناه صمام
تکام دل سنان جام در سه سوال «
انتقالی از کتابخانه اندرون

(۶۹۷)

حکیم سوری (میرزا تقی خان دانش ضیاء لشکر)

باندازه ۲۰۰ × ۳۲۵ - جلد نفیسی اثره مخمل آبی برنج و
گوسه و جدول مگنه مذهب - کاعذ فرنگی آبی جدول و کمد زریں -
عنوانها نزر - سه سرلوح مزدوج مذهب مرصع خویس - ۳۸ عتیقه ،
هر صفحه ۱۴ سطر، هر سطر تک تک ۹۴ سلسله - خط نسعلیق کتاب
خویس و عنوانها بقلم تک خویس - رقم حاج صبغی سلطان الکتاب -
تاریخ تحریر سن ۱۳۲۱ (شماره ۱۰۱۶۳)
نسخه مسجل است تر : مهلبه مسور - غزلبات - مقطعات -
رباعیات - مسطبات - دو قطعه دیگر - تهریظی از حاج سنج رئیس -
اسعار دیوان به سرور از مضامین از بسحق اطعمه و چایجا مدیح
مظفرالدین شاه و انابک اعظم است .

آغاز مهلبه :

« این بنده صبا لشکر بی دانش و نازان را با نفاق حسر
اوماده بود ، نامیکم ناره ماژندری ... ورا حکیم سوری سخاوتندند .

ادبیاتی بنام وی بطیب گهگاه بر سر ودی و درخوان ترخواندی. آن
هزل فی الکلام شایع شد . . . . .

آغاز متن :

« این گفته سوری که گرفته است جهانرا

سر مشی بود طایفه سورچران را »

تایان متن :

« گردن عمرم بجهان بدب نوح است

از سور سرا بوبه مانند نصوح است

سوریه بخواند که الله اعلم

کتابه العصر حاجی معالی سلطان الکتاب سیر صغر العصر

شماره ۱۳۲۱ هـ .

تایان کتب :

« . . . حید روزی سلطانعه و برآینه این نسخه فصاحت و

نمکدان صلاحیت خود را بسعول و مسرور نامسه و آن عریضه نامگذار

نگاسم . فی جمادی الآخری سنه ۱۳۲۲ هـ .

نسخه از کتابخانه شخصی صاه لیگر بوده و کتابخانه حسن

بنده است .

(۶۹۸)

چهارم

تألیف : ۲۴۵ هـ . ۲۹۰ - چند نسخ صحیح حاسبه به دست . در اول

سماج لاجوردی حاسبه به دست . کتابه فرنگی . تحریر و تفسیر . سنه ۱۳۲۰ هـ .

و گنبد درس من زرفسان عمار من مشر عیا سعاد حکماری . سنه ۱۳۲۰ هـ .

سرخجی در سرسجهای ندهب و بر جمع جرسه به دست . سنه ۱۳۲۰ هـ .

و دو صفحه در درج نموده متن و حاشیه بین سطور طلا اندازی. حاشیه
 مذهب مرصع عالی - دو عنوان سزودویج مذهب مرصع عالی که در کتیبه
 هر یک روی متن زر عنوان بسرخ نوشته شده - ۱۱۲ صفحه ۲ هر
 صفحه ۵۰ سطر، هر سطر دویست ۱۴۸ سانتیمتر - خط نستعلیق کتابت
 عالی - رقم محمد حسین کاتب السلطان شیرازی - تاریخ تحریر سال
 (شماره ۴۵۳)

۰۱۴۸۴

مجموعه مشتمل است بر :

عنصری بلخی (ابوالقاسم حسن ابن احمد)

شامل : قصاید (مرتب و در ضمن آنها قصیده لایه غضائری
 رازی) - یک قطعه - سه غزل - رباعیات .

آغاز :

« دل مرا عجب آید همی ز کار هوا

که مشکبوی صلب گشته و مشکبوی صبا »

پایان :

« هم سرو روان و هم بت کاشمیری

سرو هوا را تو سخت نیکو پسری »

منوچهری دامغانی (ابوالنجم احمد بن

قوص ابن احمد)

شامل : قصاید (مرتب) - مثنویات - غزلیات - مسطرات -

رباعیات .

آغاز :

« همی روزد میان باغ لؤلؤها بزیورها
همی سوزد میان راع غنبرها بمجمورها »

پایان :

« شد روشنی از روز و سیاهی ز شبیم

اکنون نه شبیم شبست و نه روزم روز »

چون پادشاه جمجاه . . . ناصرالدین شاه قاجار . . . در مضاعفت
این بنده در گله بنظر مرحمت و تشویق دیده و عنایت در جوع خدمت
سرافراز فرمودند . . . . . اسر همزیون در حق این بنده یاست کتاب
ود اوین شعرای ترکستان شرف تفضیلته بود و بنده در گاه آسمان چاه
این خدمت را بانجام رسانید . . . . . و انا انعمه کتابت انحضرت انسلطان
محمد حسین شیرازی ، فی شهر ذی حجه الحرام سنه ۱۲۸۴ هـ .
سال ۱۳۰۱ ، از کتابخانه آندرون وارد کتابخانه شده است .

(۶۹۹)

مجموعه

باندازه ۱۴۸ × ۲۵۵ - جلد تیماج ماشی تریج و سرتویج سنگنه
کاغذ دولت آبادی جدول زرین - صفحات اول هر جزء مجموعه بین
سطور طلائدازی منقش و در عریک از آن پنج صفحه یک سر لوح مذهب
مرصع خوش که در کتیبه در هر یک روی منن زر عنوان کتابه نوشته
شده است - ۷، ۸ صفحه ، هر صفحه ۲۱ سطر ، هر سطر یک سیب ۹۷
میلیتر - خط نستعلیق کتابت خنی متوسط - بدون رقم و تاریخ تحریر
(قرن ۱۰) ،
(شماره ۳۵۵)

مجموعه مشتمل است بر :

۱- دیوان

مسعود سعد سلمان

شامل : قصاید - مقطعات - رباعیات .

آغاز :

« جدا گانه سوزم ز هر اختری مگر هست هر اختری اختری »

پایان :

« هر مرحله‌ای که باز برداشتم

صد حوض ز خون دینه بگذرانسم

تمام شد دیوان مسعود بتوفیق الملك الودود . . . . . »

۲- دیوان

نجیب‌الدین جرفادقانی

آغاز :

« زهی معارض گنگون ز خط زنگاری

رهوده کوی جمال از بتان فرخاری »

تمام شد دیوان اکمل الفضلا مولانا نجیب‌الدین جرفادقانی

۳- دیوان

سیف‌الدین اعرج اصفه‌رنگی

شامل : قصاید - ترکیبات .

آغاز :

« شب چو برگیرد نقاب از پرده اسرار من

خفتد گیرد صبح را چشم دل بیخار من »

پایان :

« در جهان عمر تو چندان بادا
که کهنین طفل جهانرا ثمری
تمام شد دیوان ملک الفضلا مولانا صیف الدین امیرتک... »

۴- دیوان

رضی الدین نیشابوری

شامل : تصاید - مقطعات - غزلیات - رباعیات .

آغاز :

« ای جان پادشاهی ششیر آیدارت
ز ایزد هر آنچه خواهی ، آن باد در کثارت

پایان :

« از کس گله نیست سرا ، هم ز خود است
چون من پس دل روم ، چنین پیش آید
تمام شد دیوان اشعار مغیرالفضلای رضی الدین النیشابوری... »

ازرقی هروی (ابوبکر بن اسمعیل وراق)

شامل : تصاید - مقطعات - رباعیات . (دیوان از غزلیات

و اهلجی پیراسنه است)

آغاز :

« ز سوز قبۀ زرین آهتین تمثال زمین تفته فرو بوند اسین سر بال

پایان :

« در گوی سهاه تو ز قیما رغمت خون می یازد ز دمه سر عمب

تمام شد دیوان اشعار ملک‌الفضل حکیم ارزقی، رحمة [الله] علیه
 بعون الله و حسن توفيقه .
 از کتابهای مهد علیا بوده که پس از مرگ او بکتابخانه
 منتقل شده است .

(۷۰۰)

باندازه ۱۶۰ × ۲۶۳ - جلد ساغری مشکی تریج و سر تریج
 و گوشه بریده ضربی ، اندرون تیماج ساده تریاکی - کاغذ دوئت
 آبادی جدول زرین - عنوانها بلاجورد و زر - در هر صفحه دو لچکی
 مذهب ساده - ۷۲۲ صفحه ، هر صفحه ۱۵ سطر یک بیت ۵۷ میلیمتر
 در متن و ه بیت در ده مصرع در حاشیه - خط نستعلیق کتابت متوسط
 رقم پیر حسین کاتب شیرازی - تاریخ تحریر سال ۹۳۴ . (شماره ۳۴۶)
 نسخه دو سقط دارد ؛ یکی در ابتدای کتاب که یک ورق
 اول و یک لای ورق دوم را که ظاهراً مذهب بوده است آنرا دو پوست
 کرده و برداشته اند ، و دیگری در پایان مقدمه حدیقه که ظاهراً
 آنجا نیز مزین بوده است .
 مجموعه مشتمل است بر :

حدیقة المشیقة

سنائی غزنوی (حکیم ابوالمجد مجندوبن آدم)

شامل ؛ مقدمه مشهور (در متن و حاشیه) - متن بشوی
 (در متن تا صفحه ۶۴۶) .
 آغاز موجود ؛

ملعون شد و آن قارون با آن جبات و جبات گفت ....

بیان مقدسه :

« باب عاشر ثنائی شاه آمد که جهان را بدو پناه آید »
تمت . تم الندیباچه العدیقه والعمده اولاً و آخراً و ظاهراً و باطناً . »
آغاز موجود متن :

« قاعل چینیسی است و تسکین است

و حسنه لا شریک له ایست »

بیان حدیقه :

« صد هزاران ثنا چو آب زلال

از رهی یاد بر محمد و آل »

تم الكتاب الحدیقه انحقیقه بعون الله و حسن توفیقه علی ید العبد
المذنب الراجی بیر حسین الکاتب الشیرازی غفر الله له و لوالدیه . . . »

۴ - جام جم

أوحدی کرمانی (حکیم اوحدالدین حامد بن ابی الفخر)

در حاشیه از صفحه ۱۴ تا ۶۴۹ و در متن و حاشیه از صفحه

۶۴۹ تا آخر کتاب .

آغاز موجود :

« انکه بی نام او نگشت تمام ناسه ذوالجلال والا کرام »
یا مان :

« دل او را بدگر عادت کن کنار او خم بر سعادت کن »

تم الكتاب الصمی بیجام جم من کلام الشیخ العارف المحقق

سیخ اوحدی قدس الله مرده . . . فی تاریخ شهر شعبان سنه ۱۰۹۳ .

در حدود سال ۱۳۴۰ نسخه در تملک محمد رضاین عبدالرسید

ناسی بوده و بسال ۱۳۵۵ وارد کتابخانه فرهاد میرزا معتمد الدوله

شده و بسال ۱۳۸۸ از عرض ناصرالدین شاه گذرسته و بالای صفحه

اول مهر او هست .

(۷۰۱)

مجموعه

باندازه ۱۳۰ × ۲۳۰ - جلد ماهری مشکی تزیین و سر تزیین
ضربی زمینه آجری بفته مذهب ، حاشیه سنگه مذهب ، اندرون قیماج
ساده خنثی - کاغذ ترمه جدول زرین - صفحه اول هر دیوان بین
سطور طلا اندازی - یک سر لوح و دو تزیین مذهب (بجای سر لوح)
خوش که در هر یک عنوان و « بسمله » سرخی نوشته شده است
۹۴۲ صفحه ، هر صفحه ۱۸ سطر ، هر سطر یک بیت ۵۵ میلیمتر
در متن و ۷ بیت در چهارده مصراع در حاشیه - خط نستعلیق
کتابت متوسط - بدون رقم و تاریخ تحریر (قرن ۱۲) .

(شماره ۵۲۶)

مجموعه شامل است بر :

۱ دیوان

امیر معزی (ابو عبدالله محمد بن

عبدالملك برهاتی)

بناس : تصابیه (سرتب) - مقطعات .

آغاز :

« ستاره سجده برد طاعت ستیر ترا

زمانه یومه دهد باید سریر ترا »

پایان :

« بهر چستی که بتشینی سعادت هم نشین یادت

بهر راهی که بخراسی سلامت راهبر یادت

۲- دیوان

حسن غزنوی (سید اشرف الدین حسن

بن ناصر علوی)

شامل : قصاید - غزلیات - ترجیعات .

آغاز :

« داند جهان که قرة العین بچهرم

شایسته سیوه دل زعرا و حیدوم

بایان :

« عاشق قدخیم که کس نشناسد او را از هلال

تا نیاید در کنارش یار نپذیرد کمال »

۳- دیوان

امامی هروی رضی الدین عبدالله بن محمد)

شامل : قصاید - ترجیعات - مقطعات - غزلیات - رباعیات .

آغاز :

« سحرگه در جهان جان بوعون بدیع انسیا

مسالت قطع می کردم زلاتا حضرت ۵۱ »

بایان :

« ای مدت یک ساعت لذت جسم

اصل اله حاصل چاره بسو »

سال ۱۲۸۳ از عرض ناصرالدین شاه گنسنه و بدای صفتحه

اول مهر او هست .

باقدازة ۱۷۷ × ۳۵۷ - جلد تیساج حنائی ترنج و سر ترنج
 و نیمترنج و گوشه منگنه مغلا - کاغذ کشمیری جدولی و کمند زرین -
 عنوانها بشکرگف - یکک سر لوح مزدوج بذهب لاجوردی خوش -
 ۷۰۰ صفحه ، هر صفحه ۳۱ سطر ، هر سطر یکک بیت ۹۸ میلیمتر
 در متن و ۲۴ بیت در ۲۸ سطر در حواشی - خط متن نستعلیق
 تعلیق نامہ کتابت متوسط و خط حاشیه نستعلیق. تحریر کتابت متوسط
 رقم محمد رضا رستمدازی و کاتب دیگر - تاریخ تحریر سال ۱۰۷۳
 ۰۱۰۸۳ و (شماره ۵۲۴)

بنظر میرسد که محمد رضا رستمدازی کتاب اصل نسخه متن
 پیش از سال ۱۰۷۳ کتابت کرده و کاتبی دیگر حواشی را نوشته
 و دوباره محمد رضا رباعیات و منقحاتی را در تاریخ سال ۱۰۸۳ بیان
 افزوده است . در پایان غزلیات شمس چنین آمده است: « تمت
 الغزلیات ... » و در پایان کتاب : « تمت الرباعیات من منقحات
 دیوان سلطان العزیزین و قدرة المحققین مولانا جلال الدین رومی
 علی ید فقیر الاحقر اقل عبادالله محمد رضا رستمدازی سنه ۱۰۸۳ . »
 و ۹ صفحه آخر تابع جدول بندی متن کتاب نیست . در حاشیه کتاب
 یکک موضع چنین است .

« تمت الکتاب ... حسب الفرموده صاحبی ام سیادت و نجابت
 پناه میرزا خلیل الله المفضل الخادم انحصینی تحریر یافت . فی تاریخ
 غره شهر سنه ختم بالیغیر والمظفر سنه ۱۰۷۳ ... » و جای رقم را
 معی کرده اند .

این مجموعه مشتمل است بر :

۱ - دیوان شمس

مولانا جلال‌الدین محمد بلخی

شامل : غزلیات (مرتب) - رباعیات (همگی در متن کتاب)

آغاز :

« ای طایران قدسی را عشقت فزوده پالها
در خرمن سودای تو روحان را حالها »

پایان :

« اول بزمین ز آسمان آمده
آخر ز زمین بر آسمان خواهی شد »

۲ - حقیقة الحقیقة

سنائی

که بدنیال آن فصلی سننور باین مقدمه دارد : این فصلی است
که بر سلطان اعظم ... ابوالحارث بهرام شاه بن سعود بن ابراهیم
... نبشته است در معنی آنکه مشتی فقیه شکل ... در سخن و
طعنی زده بودند ... از مجلس اعلی سلطانی رخصت شده و نسختی
از این کتاب بغداد فرستاده بنزدیک امام اجل برهان‌الدین جمال
الاسلام نورالشریفة عنی المعروف به بریان مگر رحمة الله علیه تا بر
دارالخلافه عرض کرده فتوی ستد که اینک گفته است مذهب سنی
است و طعن طاعن محال است و مجال سخن درین سخن نیست و خط
ائمہ بغداد و دارالخلافه باز شد و پغزین فرستاد . (در حاشیه
کتاب)

آغاز مثنوی :

« ای درون پرور برون آرای   ای خرد بخشش بی خرد بخشا »

پایان موجود :

« صد هزاران ثنا چو آب زلال   از رمی باد بر محمد و آل »

مثنوی ....

که بنام « بوالمقابر محمد منصور » سروده شده است.

(در حاشیه) .

آغاز :

« روح را سانی ارچه بستی تو   کس نه بیند ترا و هستی تو »

پایان :

« سنی رازها بیان تو باد   سعطی آرزو هایتان تو باد »

اوحدی

(در حاشیه)

آغاز :

« بسم الله الرحمن الرحيم   قل هو الله لا ابرء قد قال »

بسال ۱۲۸۲ از عرض ناصرالدین شاه گذشته و در بالای صفحه

اول مهر او هست .

باندازه ۱۵۵ x ۲۶ - جلد مائری مشکی تریج و سرتویج
 و گوشه منگنه مطلا ، اندرون تیماج ساده حنائی - کاغذ بخارانی
 با دو جدول زرین متن زرفشان غبار - هر صفحه سه لچکی بوته مذهب
 عنوانها در متن بخط رفاع خوش بزر تحریر دار در سر سخنهای بوته
 اندازی لاجوردی و در حاشیه بخط نستعلیق پشنگروف - دو صفحه اول
 و چهار موضع دیگر در درج کتاب، متن و حاشیه بین سطور مطلا اندازی
 منقش ، حاشیه بوته اندازی مذهب مینامازی عالی - پنج سر لوح مذهب
 مرصع عالی در کتیبه هر یک بخط رفاع خوش بسفیداب تحریر دار
 عنوان هر کتاب روی متن زر بوته اندازی - در چهار موضع حواشی
 سر فصل مذهب مرصع عالی دارد که عنوان مثنویها بشرح سر لوح
 در آنها نوشته شده و دو صفحه ای که سر فصل دارد متن و حاشیه
 بین سطور مطلا اندازی و بوته اندازی سفش است - دو صفحه پیش
 و دنبال متن کتاب دو مجلس بزم و شکار میناتور عالی که اندکی
 فرسوده و مرست شده است و حاشیه این چهار صفحه مذهب مرصع
 است - ۷۳ صفحه ، هر صفحه ۳۱ سطر ، هر سطر دویست ۷۵ میلیتر
 در متن و ۲۲ بیت در ۴ مصراع در حاشیه - خط نستعلیق کتابت
 خفی خوش - بدون رقم و تاریخ اصیل نیمه اول (قرن ۱۱) .
 (شماره ۵۶۲) .

نسخه را خط پادشاه تشخیص داده اند و رقم و تاریخی هم
 بیان الحاق کرده اند و عبارات الحاقی اینست : « ۹۹۴ ... اتمام
 پذیرفت نقه ... اتمام پذیرفت ... با ... بن سلطان علی غفر الله

ذئوبه . ه . بعضی از آن ساقط

مجموعه مشتمل است . بن :

نظامی

شامل مثنویهای : مخزن الاسرار (از آخر ساقط) - خسرو

و شیرین (از اول ساقط) - لیلی و معجون - هفت پیکر - سکنده نامه

(مثل نامه .... و اقبالنامه) (در متن .) .

آغاز :

« بسم الله الرحمن الرحيم   هست کلید در گنج حکیم »
پایان :

« هزاران درود و هزاران سلام   ز ما بر محمد علیه السلام »

تمام شد خسته شیخ نظامی علیه الرحمة وانقران . «

۴ . محمد

امیر خسرو دهلوی

شامل مثنویهای : مطلع الانوار (چند ورق از میانه ساقط)

خسرو شیرین و لیلی و معجون - هشت بهشت - سکنده نامه . (در حاشیه
و آخر در متن و حاشیه) .

آغاز :

« بسم الله الرحمن الرحيم   خطبه قدسست بملک قدیم »
پایان :

« رسید از بتان جان خسرو بکام   بیک نغمه کن کار او را تمام »